

DERLEME / LITERATURE REVIEW

İleri Yaşta Pandemi

Pandemic in Aging

Şule Olgun¹

1 Dr. Öğr. Üyesi - İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu Tıbbi hizmetler ve Teknikler Bölümü, İzmir, Türkiye / İzmir Concept Vocational School Department of Medical Services and Techniques, İzmir, Turkey, sule.olgun@kavram.edu.tr

Özet

Çin'in Wuhan kentinde 2019 yılının sonlarına doğru ortaya çıkan ve kısa sürede tüm dünyaya yayılan Covid-19 virüs salgını Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir. Çocuk, genç yaşlı, kadın erkek tüm insanlığı etkileyen covid-19 virüs salgını henüz çok yeni ve araştırılmaya çok açık bir konudur. Oldukça bulaşıcı olan Covid-19, özellikle yaşlanan nüfusta nispeten yüksek ölüm oranlarına neden olmaktadır. İleri yaştaki bireylerin Covid-19' a yakalanma riskleriyle birlikte aynı zamanda uzun vadede herhangi bir patoloji olmaksızın iyileşmelerinin nasıl mümkün kılınacağına da araştırılması gerekmektedir. İleri yaştaki Covid-19 hastalarının ölüm oranı genç hastalara oranla tüm dünyada daha yüksektir. Elbette bunda ileri yaşta kronik hastalıkların fazla olmasının, immün sistemin daha savunmasız olmasının etkisinin olduğu bilinmektedir. Uzun vadede, öncelikle hastalığa özgü araştırmaya yatırım yapmaktan, eşzamanlı olarak yeterli kaynakları hedefleyerek, özellikle dünyanın en savunmasız nüfusu için, insan bağışıklık sistemini deşifre etmeye geçmemiz gerekmektedir. Ancak böyle bir çaba yeni aşuların, teşhislerin ve tedavilerin geliştirilmesini hızlandırabilir ve elbette sadece Covid-19 için değil, aynı zamanda gelecekte ortaya çıkması mümkün patojenler ve başlıca küresel salgınlar için de bu gereklidir. Literatür bilgilerinden yola çıkılarak derlenen bu makalede Covid-19'dan en çok etkilenen nüfus olan ileri yaştaki bireylerin içinde bulunduğumuz pandemi sürecindeki dezavantajları ve buna yönelik alınabilecek önlemler ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: İleri Yaş, Covid-19, Pandemi.

Abstract

The Covid-19 virus epidemic, which emerged in Wuhan, China, towards the end of 2019 and spread all over the world in a short time, was declared as a pandemic by the World Health Organization (WHO). The Covid-19 virus epidemic, which affects all humanity, children, young, old, female and male, is a very new and open subject to research. Covid-19, which is highly contagious, causes relatively high mortality rates, especially in aging populations. It is also necessary to investigate how to make it possible for elderly individuals to recover without any pathology in the long term, together with the risks of getting Covid-19. The death rate of older Covid-19 patients is higher worldwide than younger patients. Of course, it is known that the high rate of chronic diseases in the elderly and the more vulnerable immune system have an effect on this. In the long run, we need to move from investing in disease-specific research first to simultaneously targeting adequate resources to decoding the human immune system, especially for the world's most vulnerable population. But such an effort could accelerate the development of new vaccines, diagnoses and treatments, and of course, this is necessary not only for Covid-19, but also for future pathogens and major global epidemics. In this article, which was compiled based on the literature information, the disadvantages of the elderly people, who are the population most affected by Covid-19, in the pandemic process we are in and the measures that can be taken for this are discussed.

Keywords: Advanced Age, Covid-19, Pandemic.

Bu makaleden şu şekilde alıntı yapınız / Cite this article as: Olgun Ş., İleri Yaşta Pandemi: Chj 2020; 1(1):48-49

Giriş

Çin'in Wuhan kentinde 2019 yılının sonlarına doğru ortaya çıkan ve kısa sürede tüm dünyaya yayılan Covid-19 virüs salgını Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir (World Health Organizations, 2020). Ülkemizde ise ilk Covid-19 vaka tanısı 10 Mart 2020 tarihinde konulmuştur (Daily Sabah, 2020). Koronavirüsler (CoV), soğuk algınlığından Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS-CoV) ve Şiddetli Akut Solunum Sendromu (SARS-CoV) gibi çok daha ciddi hastalıklara kadar farklı hastalıklara neden olabilen büyük bir virüs ailesidir (Sağlık Bakanlığı, 2020). Virüs

Her geçen gün çok sayıda kişiye Covid-19 tanısı konulmaktadır. Covid-19 oldukça bulaşıcıdır özellikle yaşlanan nüfusta nispeten yüksek ölüm oranlarına neden olmaktadır. Covid-19'un pnömونيye sebep olan bir virüs olması sebebiyle vaka sayılarının artması ile beraber aynı zamanda yoğun bakıma ihtiyaç duyan hasta sayısında da artış olmuştur (She et al., 2020; Çevirme ve Kurt, 2020). Tüm bunlar yaşanırken Covid-19'dan orantısız bir şekilde etkilenen grup ileri yaştaki bireyler olmuştur. 2003 SARS salgınıyla ilgili geriye dönük yapılan araştırmalar SARS salgın sürecinde intihar oranlarının yaşlı yetişkinler arasında ani bir artış gösterdiğini belirlemiştir. Bu durum Covid-19'un fizyolojik sağlık üzerindeki etkisinin yanında zihinsel sağlık üzerindeki etkisinin de gerçek zamanlı olarak incelenmesinin aciliyetini ortaya koymaktadır. Böylelikle Covid-19'un yaşlı sağlığındaki olumsuz etkileri bütüncül olarak ele anılabilir ve erken dönemde olası zararlar öngörülerek en aza indirgenebilir (Applegate and Ouslander, 2020; Lloyd-Sherlock, 2020). İleri yaştaki bireylerin Covid-19'a yakalanma riskinin yanında uzun vadede herhangi bir patoloji olmaksızın iyileşmenin nasıl mümkün kılınacağına da araştırılması gerekmektedir. İleri yaştaki bireylerin biyolojik ve psikolojik dayanıklılığı, Covid-19'a karşı önleyici ve koruyucu önlemlerin neler olabileceği araştırılmalıdır (Vahia et al., 2020). İleri yaştaki bireylerin Covid-19'a karşı korunması amacıyla yatarak veya ayaktan tedavi uygulayan üçüncü basamak sağlık kurumları, bakım evleri ve huzur evleri gibi konut ortamlarında bir dizi önlemin alınmış olması gerekmektedir.

Lian ve arkadaşları (2020) yaptıkları araştırmada; Covid-19'lu yaşlı ve genç gruplar arasında öksürük, balgam üretimi, hemoptizi, boğaz ağrısı, burun tıkanıklığı, kas ağrısı, yorgunluk ve gastrointestinal sistem semptomlarında anlamlı farklılığın olmadığını ancak, nefes darlığı görülme oranının daha yaşlı grupta anlamlı olarak daha yüksek olduğunu ve yaşlı bireylerin akciğer BT bulgularında çoklu beneklenme ve buzlu cam opasitesinin daha şiddetli olduğunu, yaşlı bireylerde daha fazla ARDS'nin geliştiğini belirlemiştir. Ayrıca ileri yaştaki bireylerde Covid-19'a yakalanma sonrasında kardiyovasküler sistemde arızanın genç bireylere kıyasla daha fazla olduğu, hastalık süresince yetersiz beslenmenin, düşük albümin ve hemoglobin seviyelerinin ileri yaştaki bireylerde daha sık görüldüğü belirlenmiştir.

Özellikle hipertansiyon, diyabet ve böbrek yetmezliği gibi komorbiditeleri olan yaşlı hastalarda hem SARS hem de MERS salgın sürecinde ard arda yüksek bir ölüm oranı olduğu bildirilmiştir. Aynı tabloyu Covid-19 pandemi sürecinde de görmekteyiz (Ahmadzadeh et al. 2020). İleri yaştaki Covid-19 hastalarının ölüm oranı genç hastalara oranla tüm dünyada daha yüksektir. Elbette bunda ileri yaşta kronik hastalıkların fazla olmasının, immün sistemin de daha savunmasız olmasının etkisinin olduğu bilinmektedir. Bu sebeptendir ki; dünyada küresel bir salgın olarak ortaya çıkan Covid-19'un tedavisinde hayat kurtaran aşuların ve terapötik tedavilerin hızlı bir şekilde geliştirilmesi için kısa vadeli çabalar son derece önemlidir. Ancak uzun vadede, öncelikle hastalığa özgü araştırmaya yatırım yapmaktan, eşzamanlı olarak yeterli kaynakları hedefleyerek, özellikle dünyanın en savunmasız nüfusu için, insan bağışıklık sistemini güçlendirme çalışmalarına geçmemiz gerekmektedir. Ancak böyle bir çaba yeni aşuların, teşhislerin ve tedavilerin geliştirilmesini hızlandırabilir ve elbette sadece Covid-19 için değil, aynı zamanda gelecekte ortaya çıkması mümkün patojenler ve başlıca küresel salgınlar için de bağışıklanma çok önemlidir. Tüm insanlığın daha uzun ve sağlıklı yaşam sürmesine yardımcı olmak için mümkün olan en kısa sürede cesur ve gerçekçi eylemlere ihtiyaç duyulmaktadır (Koff and Williams, 2020).

Kaynaklar

1. World Health Organizations (WHO) announces COVID-19 outbreak a pandemic. (2020a). <http://www.euro.who.int/en/healthtopics/healthemergencies/coronaviruscovid19/news/news/2020/3/who-announces-covid-19-outbreak-a-pandemic> (Erişim Tarihi: 12.09.2020)
2. Daily Sabah (2020). Turkey remains firm, calm as first coronavirus case confirmed. <https://www.dailysabah.com/turkey/turkey-remains-firm-calm-as-first-coronavirus-case-confirmed/news> (Erişim Tarihi: 12.09.2020).
3. <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/> (Erişim Tarihi: 13.09.2020)
4. She, J., Jiang, J., Ye, L., Hu, L., Bai, C., & Song, Y. 2019 novel coronavirus of pneumonia in Wuhan, China: Emerging attack and management strategies. *Clinical and Translational Medicine*, 2020; 9(1);19. <http://doi.org/10.1186/s40169-020-00271-z>
5. Çevirme A. Kurt A. COVID-19 Pandemisi ve Hemşirelik Mesleğine Yansımaları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*. 2020; 7(5); 46-52. ISSN:2148-9963 www.asead.com
6. Applegate WB, Ouslander JG: COVID-19 Presents High Risk to Older Persons. *J Am Geriatr Soc* 2020, (e-published ahead of print) March 10
7. Lloyd-Sherlock P, Ebrahim S, Geffen L, et al: Bearing the brunt of covid-19: older people in low and middle income countries. *BMJ* 2020 Mar 13; 368
8. Vahia, I, Blazer D G, Smith G S, Karp J F, et al. COVID-19, Mental Health and Aging: A Need for New Knowledge to Bridge Science and Service. *Am J Geriatr Psychiatry* 28:7, July 2020
9. Lian J, Jin X,2, Hao S, Cai H, et al. Features in Older Patients With COVID-19, 2020:71.
10. Ahmadzadeh J, Mobaraki K, Mousavi SJ, et al. The risk factors associated with MERS CoV patient fatality: a global survey. *Diagn Microbiol Infect Dis* 2020; 96:114876.
11. Koff W and Williams M. Covid-19 and Immunity in Aging Populations *N Engl J Med JHUY* 2020: 383;9.